

Mezinárodní právo

Řešení sporů v mezinárodním obchodním styku

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**

OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Mgr. Danuta Duda, Ph.D.

Řešení sporů v mezinárodním obchodním styku

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- **Řešení sporů v mezinárodním obchodním styku se může provádět**
  - a) alternativním řešením sporů
  - b) soudním řešením
  - c) rozhodčím řízením
-

- Je způsob řešení sporů, kdy stát zpravidla neposkytuje svou garanci mocí veřejnou (zákonem) jako v případě soudního řízení nebo rozhodčího řízení.
  - **Pro alternativní řešení sporů je typické:**
    - a) dobrovolné podřízení se stran tomuto způsobu řešení
    - b) jmenování zprostředkovatelů jednání
    - c) řízení a jeho účinky jsou mimo právní regulaci státu
    - d) úspěšným výsledkem je dohoda stran
    - e) smluvní poměr mezi stranami a zprostředkovatelem jednání
    - f) důraz na jednání (ne na souzení)
-

- **Mezi výhody tohoto způsobu řešení sporů můžeme zařadit:**
  - a) nižší náklady v porovnání se soudním nebo rozhodčím řízením
  - b) úsporu času (neexistují žádné formální lhůty)
  - c) možnost zachování důvěry mezi partnery (hledání kompromisů, ne úspěch ve sporu)
  - d) možnost zachování obchodního tajemství
  - e) třetí osoby nejsou vázaný návrhem strany, mohou pouze rozhodnout, zda je návrh po právu a jaká je jeho výše
  - **Rizikem může být:**
  - a) schopnost rozpoznat, zda chce strana jednat o smírném řešení nebo se jen snaží oddálit zahájení soudního nebo rozhodčího řízení
  - b) odhalení strategie pro budoucí řízení před soudem
  - c) plynutí času a vliv uchování důkazů
-

Alternativní řešení sporů

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- Pro alternativní řešení sporů jsou vhodné spory vyplývající z dlouhodobých obchodních kontraktů, kde vzhledem ke komplikovanosti lze stěží odhadnout budoucí smluvní situace.
  - Jedná se například o případy:
  - a) dodávek investičních celků (řešení sporů jiným způsobem než alternativní řešení sporů by mohlo vést k ohrožení harmonogramu výstavby)
  - b) společenských smluv
  - c) distribučních smluv
  - d) rozsáhlých finančních operací
  - e) smluv o vědecké spolupráci
-

Alternativní řešení sporů

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- **Konciliace (mediace)** – je smírnou cestou řešení za aktivní účasti třetí strany (mediátora, konciliátora), když tato osoba nemá pravomoc k vydání závazného rozhodnutí.
  - **Proces řešení má zpravidla následující fáze:**
    - a) uzavření dohody stran (lze se podřídit i institucionalizovanému řízení)
    - b) výběr mediátora (konciliátora) - někdy tato osoba však následně nemůže vystupovat jako svědek, znalec nebo rozhodce, nebo musí být zapsána do zvláštního seznamu
    - c) příprava jednání (vhodně upravit otázku mlčenlivosti)
    - d) vlastní jednání (komunikace mezi stranami, snaha o porozumění stran, snaha o dosažení konsenzu).
  - **Mini-trial (minitribunál)** – představuje smírnou cestu a jeho smyslem je nalézt rychlé a nenákladné řešení. Jedná se o jinou formu nezávazné arbitráže a mediace za účasti vyššího managementu bez rozhodování právníků.
  - **Contract Review Board (Dispute Review Board)** – představuje kolektivní orgán (radu), který existuje po celou dobu trvání kontraktu, např. při výstavě investičního celku.
-

- Při řešení technického nebo finančního problému může vystupovat nezávislý expert. Na něj strany již při uzavření vzájemného smluvního poměru delegují pravomoci k průběžnému řešení problémů.
  - Je možno se setkat i s kombinacemi alternativních řešení sporů a rozhodčího řízení.
  - Smíšený typ med-arb (mediation-arbitration) je kombinací mediačního a rozhodčího řízení. Má dvě varianty:
    - a) blended method (strany se mohou pohybovat mezi oběma řízeními, pokud mediátor dosáhne dohody stran, může ji včlenit do rozhodčího nálezu, nedosáhne-li dohody, může jednat jako rozhodce a spor rozhodnout)
    - b) conjoined method (proces mediační a rozhodčí jsou odděleny, první fázi je mediace, pokud je neúspěšná, mediátor změni svou pozici v rozhodce a případ rozhodne)
-

- Aplikační přednost před ustanovením ZMPS a občanského soudního řadu (OSŘ) má pro oblast příslušnosti v majetkových věcech mezi státy EU nařízení Brusel I bis
  - Dle čl. 4 odst. 1 nařízení Brusel I bis: Nestanoví-li toto nařízení jinak, mohou být osoby, které mají bydliště (sídlo, ústředí, hlavní provozovnu) v některém členském státě, bez ohledu na svou státní příslušnost žalovány u soudů tohoto členského státu.
  - **Zvláštní příslušnost** dle čl. 7 nařízení Brusel I bis:
  - Osoba, která má bydliště v některém členském státě, může být v jiném členském státě žalována: a) pokud předmět sporu tvoří smlouva nebo nároky ze smlouvy, u soudu místa, kde závazek, o nějž se jedná, byl nebo měl být splněn
  - b) ve věcech týkajících se deliktní nebo kvazideliktní odpovědnosti u soudu místa, kde došlo nebo může dojít ke škodné události;
  - c) jedná-li se o žalobu na náhradu škody nebo žalobu o uvedení do původního stavu vyvolanou jednáním, které je trestným činem, u soudu, u něhož byla podána obžaloba, je-li tento soud podle práva pro něj závazného oprávněn rozhodovat o občanskoprávních nárocích
  - d) jedná-li se o spor vyplývající z provozování pobočky, zastoupení nebo jiné provozovny, u soudu místa, kde se tyto složky nacházejí
-

- **Čl. 24 nařízení Brusel I bis: Výlučná příslušnost**
  - Bez ohledu na bydliště stran mají výlučnou příslušnost tyto soudy členského státu:
    - a) pro řízení, jejichž předmětem jsou věcná práva k nemovitostem a nájem nemovitostí, soudy členského státu, v němž se nemovitost nachází
    - b) pro řízení, jejichž předmětem je platnost založení, nulita nebo zrušení společností nebo jiných právnických osob nebo sdružení fyzických nebo právnických osob nebo platnost usnesení jejich orgánů, soudy členského státu, v němž má společnost, právnická osoba nebo sdružení sídlo.
    - c) pro řízení, jejichž předmětem je platnost zápisů do veřejných rejstříků, soudy členského státu, v němž jsou tyto rejstříky vedeny;
    - d) pro řízení, jejichž předmětem je zápis nebo platnost patentů, ochranných známek a průmyslových vzorů nebo jiných podobných práv, která vyžadují udělení nebo zápis soudy členského státu, v němž bylo požádáno o udělení nebo zápis nebo kde byly uděleny nebo zapsány.
-

Soudní řízení – uznání cizích soudních rozhodnutí

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVÍNĚ

- Dle čl. 36 nařízení Brusel I bis: Rozhodnutí vydaná v některém členském státě jsou v ostatních členských státech uznávána, aniž je vyžadováno zvláštní řízení.
  - Dle čl. 45 nařízení Brusel I bis: Na návrh kterékoli dotčené strany se uznání rozhodnutí odepře:
    - a) je-li takové uznání zjevně v rozporu s veřejným pořádkem dožádaného členského státu;
    - b) jestliže žalovanému, v jehož nepřítomnosti bylo rozhodnutí vydáno, nebyl doručen návrh na zahájení řízení nebo jiná rovnocenná písemnost v dostatečném časovém předstihu a takovým způsobem, který mu umožňuje přípravu obhajoby, ledaže žalovaný nevyužil žádný opravný prostředek proti rozhodnutí, i když k tomu měl příležitost;
    - c) je-li rozhodnutí neslučitelné s rozhodnutím vydaným v dožádaném členském státě mezi týmiž stranami;
    - d) je-li rozhodnutí neslučitelné s dřívějším rozhodnutím, které bylo vydáno v jiném členském státě nebo ve třetí zemi v řízení mezi týmiž stranami a v téže věci, pokud toto dřívější rozhodnutí splňuje podmínky nezbytné pro uznání v dožádaném členském státě
-

Rozhodčí řízení

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KATOVICÍCH

- Většina rozhodovacích sporů v mezinárodním obchodě se uskutečňuje v rozhodčím řízení.
  - Je to způsob řešení sporu, v jehož rámci je rozhodování o zájmech osoby dobrovolně svěřeno jiné osobě - rozhodci, který dovozuje svou pravomoc od dohody stran, nikoli od orgánů státu, a to na základě zákonného rámce, který vymezuje podmínky pro uzavření rozhodčí smlouvy.
  - Rozhodčí řízení je jednoinstanční, s jednoduššími procesními pravidly, tudíž rychlejší a levnější, a proti vynesenému rozhodčímu nálezu neexistuje opravný prostředek. Existuje široká autonomie vůle daná stranám ohledně volby rozhodčího soudu či rozhodců, místa jednání, rozhodného právního řádu.
  - Rozhodčí řízení je ovládáno zásadou neveřejnosti.
  - Nevýhody: arbitrabilita (přípustnost sporu) v jednotlivých národních právních úpravách, absence donucovací pravomoci rozhodců vůči stranám, svědkům a znalcům.
-

Druhy rozhodčího řízení

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- V mezinárodním obchodě existují dva základní druhy rozhodčího řízení:
  - a) **před stálými rozhodčími soudy (institucionální)** – probíhá před stálým rozhodčím soudem podle jeho jednacího řádu prostřednictvím rozhodce nebo rozhodčího senátu, jehož členové jsou určeni stranami (popř. předsedou soudu) zpravidla ze seznamu vedeného rozhodčím soudem, ten vydává sazebník poplatků. Tuzemský stálý rozhodčí soud může být zřízen pouze na základě zákona. V ČR např. Rozhodčí soud při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR
  - b) **rozhodčí řízení jen pro daný případ (ad hoc)** – to si strany sjednají v rozhodčí smlouvě, která musí obsahovat způsob jmenování rozhodců (rozhodčího senátu) a způsobu rozhodování. Rozhodčí soud ad hoc se zřizuje pouze pro rozhodnutí v konkrétním sporu.
-

Rozhodčí smlouva

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- Dle § 2 odst.1 zákona č. 216/1994 Sb., zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů (ZRŘ):
  - Strany se mohou dohodnout, že o majetkových sporech mezi nimi, s výjimkou sporů ze smluv, které se spotřebitelem uzavírá podnikatel, sporů vzniklých v souvislosti s výkonem rozhodnutí a incidenčních sporů, k jejichž projednání a rozhodnutí by jinak byla dána pravomoc soudu nebo o nichž to stanoví zvláštní zákon, má rozhodovat jeden nebo více rozhodců anebo stálý rozhodčí soud (rozhodčí smlouva).
  - § 2 odst. 3 ZRŘ: Rozhodčí smlouva se může týkat
    - a) jednotlivého již vzniklého sporu (smlouva o rozhodci), nebo
    - b) všech sporů, které by v budoucnu vznikly z určitého právního vztahu nebo z vymezeného okruhu právních vztahů (rozhodčí doložka).
  - Dle § 3 odst. 1 ZRŘ:
  - Rozhodčí smlouva musí být uzavřena písemně, jinak je neplatná. Písemná forma je zachována i tehdy, je-li rozhodčí smlouva sjednána telegraficky, dálnopisem nebo elektronickými prostředky, jež umožňují zachycení jejich obsahu a určení osob, které rozhodčí smlouvu sjednaly.
-

- § 4 ZRŘ
  - (1) Rozhodcem může být občan České republiky, který je zletilý, bezúhonný a plně svéprávný, pokud zvláštní předpis nestanoví jinak.
  - (2) Podmínku bezúhonnosti podle odstavce 1 nespĺňuje ten, kdo byl pravomocně odsouzen za trestný čin, jestliže se na něj nehledí, jako by nebyl odsouzen.
  - § 6 ZRŘ
  - (1) Rozhodci jsou povinni zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, o kterých se dozvěděli v souvislosti s výkonem funkce rozhodce, pokud nebyli této povinnosti zproštěni.
  - § 7 ZRŘ
  - (1) Rozhodčí smlouva má zpravidla určit počet i osoby rozhodců anebo stanovit způsob, jak počet i osoby rozhodců mají být určeny.
  - § 8 ZRŘ
  - (1) Rozhodce je vyloučen z projednávání a rozhodnutí věci, jestliže se zřetelem na jeho poměr k věci, k účastníkům nebo k jejich zástupcům je tu důvod pochybovat o jeho nepodjatosti.
-

Průběh rozhodčího řízení

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KÁRVINĚ

- § 14 odst. 1 ZRŘ: Rozhodčí řízení se zahajuje žalobou a je zahájeno dnem, kdy žaloba došla stálému rozhodčímu soudu nebo rozhodci. Podání žaloby má tytéž právní účinky, jako kdyby byla v této věci podána žaloba u soudu.
  - § 15 odst.1 ZRŘ: Rozhodci jsou oprávněni zkoumat svou pravomoc. Dospějí-li k závěru, že podle rozhodčí smlouvy, která jim byla předložena, jejich pravomoc k rozhodnutí není dána, rozhodnou o tom usnesením.
  - § 17 ZRŘ: Rozhodčí řízení se koná v místě dohodnutém stranami. Není-li místo takto určeno, koná se v místě určeném rozhodci s přihlédnutím k oprávněným zájmům stran.
  - § 18 ZRŘ: Strany mají v rozhodčím řízení rovné postavení a musí jim být dána plná příležitost k uplatnění jejich práv.
  - § 19 odst. 3 ZRŘ: Nedohodnou-li se strany jinak, je řízení před rozhodci ústní. Toto řízení je vždy neveřejné.
  - § 20 odst. 1 ZRŘ: Rozhodci mohou vyslyšet svědky, znalce a strany, jen když se k nim dobrovolně dostaví a poskytnou výpověď. Také jiné důkazy mohou provádět jen tehdy, jsou-li jim poskytnuty.
  - § 22 ZRŘ: Ukáže-li se v průběhu rozhodčího řízení nebo i před jeho zahájením, že by mohl být ohrožen výkon rozhodčího nálezu, může soud na návrh kterékoli strany nařídit předběžné opatření.
-

- § 23 ZRŘ: Rozhodčí řízení končí
    - a) právní mocí rozhodčího nálezu, nebo
    - b) doručením usnesení v těch případech, kdy se nevydává rozhodčí nález; usnesení musí být podepsáno, odůvodněno a doručeno jako rozhodčí nález; je-li žaloba podaná u stálého rozhodčího soudu vzata zpět ještě před ustavením senátu nebo jmenováním rozhodce, vydává a podepisuje usnesení o zastavení řízení předseda stálého rozhodčího soudu.
  - § 24 ZRŘ: Rozhodci působí během řízení na strany, aby se dohodly na smírném vyřešení sporu. Na žádost stran lze smír uzavřít ve formě rozhodčího nálezu.
  - § 25 odst. 3 ZRŘ: Při rozhodování se rozhodci řídí hmotným právem pro spor rozhodným; mohou však spor rozhodnout podle zásad spravedlnosti, avšak jen tehdy, jestliže je k tomu strany výslovně pověřily.
  - § 27 ZRŘ: Strany se mohou dohodnout v rozhodčí smlouvě, že rozhodčí nález může být k žádosti některé z nich nebo obou přezkoumán jinými rozhodci. Nestanoví-li rozhodčí smlouva jinak, musí být žádost o přezkoumání zaslána druhé straně do 30 dnů ode dne, kdy byl straně žádající o přezkoumání doručen rozhodčí nález. Přezkoumání rozhodčího nálezu je součástí rozhodčího řízení a platí o něm ustanovení tohoto zákona.
  - § 28 odst. 2: Rozhodčí nález, který nelze přezkoumat podle § 27, nebo u něhož marně uplynula lhůta k podání žádosti o přezkoumání podle § 27, nabývá dnem doručení účinku pravomocného soudního rozhodnutí a je soudně vykonatelný.
-

- Cizí rozhodčí nález může být uznán a vykonán v tuzemsku. **Uznáním** se rozumí, že cizímu rozhodčímu nálezu se přiznávají stejné právní účinky jako tuzemskému rozhodčímu nálezu. **Výkonem** se pak míní přinucení povinné osoby soudem splnit povinnosti stanovené rozhodčím nálezem, jestliže nebylo plněno dobrovolně.
  - Pokud je pravomocný cizí rozhodný nález vadný, tak existuje institut **odepření uznání a výkonu cizího rozhodčího nálezů**.
  - **Prameny práva:**
  - **Newyorská úmluva o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů (č. 74/1959 Sb.)**
  - **Evropská úmluva o mezinárodní obchodní arbitráži (č. 176/1964 Sb.)**
  - **Zákon o mezinárodním právu soukromém (č. 91/2012 Sb.)**
-

Případ (právo v mezinárodním obchodě)

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- Český prodávající zapsaný do obchodního rejstříku pod firmou: JAN NOVÁK - VÝROBCE CIHEL a německý kupující - DEUTSCHE O.K. GmbH, uzavřeli smlouvu o **dobře 120 palet obvodových izolačních cihel**. Zboží mělo být dodáno ze skladiště prodávajícího ve Znojmě (byla použita doložka EXW). Zboží bylo řádně zabaleno a připraveno na cestu.
  - V den převzetí **pověřený zaměstnanec kupujícího** zběžně **zkontroloval** v souladu se smlouvu přejímané palety cihel a neshledal žádnou závadu. Zboží bylo dopraveno do místa sídla kupujícího v Dortmundu, kde bylo uskladněno po dobu 3 týdnů.
  - Po této době se kupující rozhodl přistavět nové křídlo své továrny na výrobu mýdla a použít k tomu zakoupené cihly. Během stavby však zjistil, že v průměru **každá šestá paleta obsahuje více než 10 % cihel, které se při zdění (při obvyklé manipulaci s nimi) vlivem vnitřní vady rozpadnou na kusy a nejsou dále použitelné**.
-

Případ (právo v mezinárodním obchodě)

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- Kupující okamžitě přerušil práce na stavbě, **zjistil celkový rozsah vadných cihel** a bezprostředně poté prodávajícímu vadu dodaných cihel **oznámil**. Podle expertízy vypracované nezávislým odborníkem na zakázku kupujícího bylo zjištěno, že vada je zapříčiněna nedostatečným vypálením cihel. Ve smlouvě nebyla sjednána záruka ani jiná garance kvality cihel.
  - Smlouva dále obsahovala **následující doložku**: *Veškeré majetkové i nemajetkové spory mezi stranami budou řešeny na neutrální půdě před obecnými soudy ve Švýcarsku.*
  - **Kupující požadoval** po prodávajícím **dodání 30 palet cihel náhradou** za poškozené a zároveň **náhradu škody** za způsobené dodatečné náklady a **náhradu ušlého zisku** způsobené opožděním startu výrobní linky
  - **Prodávající zamítl** požadavky vznesené německou stranou jako neoprávněné a odmítl dodat náhradní plnění.
  - **Kupující proto zažaloval prodávajícího v České republice**. Prodávající namítl, že soud je kvůli uvedené prorogační doložce nepřislušný a spor by měl být řešen ve Švýcarsku.
-

OTÁZKY A ŘEŠENÍ:

- Jaký bude právní režim uvedené smlouvy?
    - *na daný závazkový vztah dopadá Vídeňská úmluva*
  - Rozeberte danou situaci a posuďte oprávněnost požadavků kupujícího.
    - *Důležité: kupující cihly zkontroloval a neshledal žádnou závadu*
    - *Jde o vadu SKRYTOU: oznamovací lhůta 2 roky. Kupující reklamoval včas.*
    - *Jde o podstatné porušení smlouvy? -> náhradní plnění*
    - *uplatňovat pouze v části dodaného zboží, které není v souladu se smlouvou - > 30 palet náhradního plnění je příliš*
    - *Je možné nárokovat skutečnou škodu i ušlý zisk*
-

Literatura

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- DOBIÁŠ P., Z. KUČERA, T. MACH a B. POLÁČEK, 2014. *Sbírka příkladů z mezinárodního práva soukromého*. Praha: Leges. ISBN 978-80-87576-81-6.
  - POLÁČEK B., 2017. *Právo mezinárodního obchodu*. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7552-770-7.
  - JANKŮ M., 2019. *WTO a právo mezinárodního obchodu*. Praha: C. H. Beck. ISBN 978-80-7400-735-4.
-

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Dekuji za pozornost
